

We besluiten 2004 met veel certificaten en feestelijke bijeenkomsten. Veel thuiszorginstellingen stellen ons op de hoogte van hun borstvoedingsresultaten; we kunnen ze niet allemaal opnemen, maar houden ons altijd aanbevolen voor feed-back uit de praktijk. Die kregen we ook van moeders, via onze website. Verder ook verslag van een conferentie in Glasgow en wetenschappelijk onderzoek over borstvoeding en overgewicht. En goede wensen mogen niet ontbreken: **een gelukkig 2005!**

[Foto: Beeldarchief José Maria Paricio Talayero]

Baby in bed

Veel ouders hebben hun baby tenminste een deel van de nacht bij zich in bed. Uit een recent onderzoek in de VS onder 33 vrouwen die hun eerste kind gekregen hebben, blijkt dat borstvoedende moeders meer slaap krijgen als ze met hun baby's samen slapen. Ze krijgen op die manier meer nachtrust dan vrouwen die hun kind kunstvoeding geven, maar bij deze flesvoedende moeders heeft de plek waar hun baby slaapt geen invloed op hun nachtrust. Borstvoede pasgeborene baby's slapen per etmaal

minder dan kinderen die kunstvoeding krijgen. Bij de moeders daarentegen slaapt de groep die de borst geeft meer dan de groep die kunstvoeding geeft. Het is volgens de auteurs daarom van belang dat jonge ouders adviezen krijgen op de manier waarop samen slapen volstrekt veilig is.

S.I.M. Quillin et al. Interaction between Feeding Method and Co-Sleeping on Maternal-Newborn Sleep. JOGGN 2004; 33: 580-588

Proficiat!

Feestelijke uitreikingen met bijzondere gasten

In juni heeft de premier Jan Peter Balkenende het WHO/UNICEF certificaat Zorg voor Borstvoeding uitgereikt in het **Ijsselland Ziekenhuis** in Capelle aan den IJssel.

Mevrouw Els Borst, voormalig minister van VWS, nam eind september deze taak op zich in het **Mesos Medisch Centrum** in Utrecht.

In oktober was de directeur generaal van het ministerie van VWS Hans de Goeij daartoe te gast bij het **Leids Universitair Medisch Centrum**.

En op 8 november werd het WHO/UNICEF certificaat Zorg voor Borstvoeding door staatssecretaris mevrouw Clémence Ross - van Dorp uitgereikt aan **Kraamzorg Yunio Oost-Gelderland**.

In haar speech zei ze: 'In Nederland krijgt momenteel een op de drie baby's en hun moeders kraamzorg van een instelling die van de stichting Zorg voor Borstvoeding het WHO/UNICEF certificaat heeft ontvangen. En ik twijfel er niet aan dat dat aantal over een paar jaar fors is toegenomen. Ik ben ervan overtuigd dat op den duur alle kraamzorginstellingen over het certificaat moeten beschikken, omdat anders de zorgverzekeraars – vanuit kwaliteitsoogpunt – geen zaken meer met ze zullen doen. Ik vind dat een goede ontwikkeling'.

Tijdens haar speech werd de staatssecretaris onderbroken door haar twee 'tantes' die het o zo leuk vonden dit feest mee te maken. Ze zongen later nog een fraai lied, waarvan we hiernaast een deel afdrucken.

Proficiat! (vervolg)

(melodie: *The sound of silence, Simon and Garfunkel*)

Hallo mensen allemaal
Wat een overvolle zaal
Veel dames en ook enk'le heren,
die kunnen er nog veel van leren
Het is groot feest
en dat vieren we met elkaar
Ja heus waar,
Een dag om niet te missen

Als eregast uit Breedenbroek,
is Clemence Ross hier op bezoek
Ze gaf de borst aan haar drie kind'ren,
kon toen al niemand haar verhind'ren
Ze kolfde, studeerde met 't allergrootst plezier
Nu is ze hier
Een vrouw om niet te missen

Kraamhulp zijn in deze tijd,
gecertificeerd op kwaliteit
Dat verdient veel complimenten
En misschien wat extra centen
Of is dat misschien een beetje teveel gevraagd?
En te gewaagd?
De zorg kan 't echt niet missen

Verder kon de vlag uit bij **Thuiszorg Gooi en Vechtstreek afdeling kraamzorg** in Huizen, **Kraamzorg Oostelijk Zuid-Limburg** in Heerlen, **PVG Bemiddelingsburo voor kraamzorg** in St Hubert en **VVT Kraamzorg** in Ootmarsum.
Het aantal gecertificeerde kraamzorginstellingen komt hiermee op 27. Een overzicht van alle gecertificeerde instellingen is te vinden op www.zvb.borstvoeding.nl

Er wordt wat afgezongen op certificeringsbijeenkomsten; hier een deel van een lied van het Gelegenheidskoor 'Uit volle borst', in actie tijdens de uitreiking bij 'De Omring' in juli :

(melodie: *Morning has broken, Cat Stevens*)

Moeders van heden, vaak onervaren
willen graag weten: Doe ik het goed?
Wie kan er hun die zorgen besparen?
D'Omring is kundig, weet hoe het moet!

Klein, pas geboren, ogen gesloten
Bouw je op mama, zij is jouw reus
Zij wordt gesteund door goede adviezen:
Borstvoeding geven: heldere keus!!

Goede cijfers

In 2003 behaalde Kraamzorg WIJZ het WHO/UNICEF certificaat Zorg voor Borstvoeding voor de kraamzorg. De begeleiding van borstvoeding wordt bij een groot gedeelte van de cliënten overgedragen aan Eveen JGZ, waar hard wordt gewerkt aan de implementatie van de Zeven Stappen voor de Jeugdgezondheidszorg. Hoewel het traject tot certificering nog niet helemaal is afgerond, zijn de eerste resultaten van de inspanningen terug te zien in de borstvoedingscijfers over 2003. In vergelijking met 2002 is er een toename van het aantal borstvoede kinderen in aantal en duur. Ook ten opzichte van de landelijke situatie zijn de cijfers van Eveen gunstig.

Tabel: het percentage uitsluitend borstgevoede zuigelingen in Zaanstreek/Waterland in 2002 en 2003 en de landelijke cijfers van 2002/2003

	Eveen JGZ*		Nederland**
	2002	2003	2002/2003
1 maand	52,0 %	56,0 %	56,3 %
3 maanden	29,3 %	35,0 %	31,4 %
6 maanden	13,8 %	19,3 %	17,6 %

* bron: Jaarverslag Eveen Jeugdgezondheidszorg 2003

**bron: Effect van invoering van het BFHI op het geven van borstvoeding in Nederland, TNO PG 2003

Wetenschap

Borstvoeding, vaste voeding en overgewicht

Op het drukbezochte SBO congres, 30 september, kwamen onder meer overgewicht, beginnen met vast voedsel en samen slapen van moeder en baby aan bod. Een verslag van het congres staat op www.babywerk.nl/congressen, een van de links op onze website. Op blz 1 kon u al wat lezen over samen slapen. Hieronder een interessant onderzoek naar de relatie tussen borstvoeding, vaste voeding en overgewicht, en het standpunt van de International Obesity Task Force, waarin ook aandacht is voor de bevordering van borstvoeding uit het oogpunt van preventie.

Een van de mogelijke verklaringen voor de bescherming tegen overgewicht door borstvoeding is gelegen in manier waarop moeders ingaan op signalen, waarmee het kind aangeeft of het honger heeft of voldaan is. In dit onderzoek wordt nagegaan of moeders die zes maanden borstvoeding geven soepeler omgaan met het eetgedrag: ze zouden er meer op vertrouwen dat een kind zelf kan aangeven wat het wel of niet nodig heeft. De studie betreft zowel eten opdringen als beperken. Een groep van 1160 vrouwen nam deel aan het prospectief onderzoek, dat al in de zwangerschap begon en werd afgesloten met een inventarisatie toen hun kinderen een jaar oud waren. Na controle voor tal van variabelen (opvattingen over voeding en opvoeding voor de bevalling, sociale status, BMI, geboortegewicht van de baby, groei met zes maanden) blijkt dat hoe langer de moeder borstvoeding geeft, des te kleiner de kans is dat ze haar kind met een jaar beperkt in zijn of haar eetbehoefte. Een weinig controlerende benadering leidt tot betere zelfregulering en dat zou verklaren waarom borstgevoede kinderen minder vaak aan overgewicht gaan lijden. Voor elke maand borstvoeding neemt de kans op zo'n controlerende houding met 10% af. Er bestaat geen relatie tussen borstvoeding en het opdringen van eten. In de discussie stellen de auteurs dat de manier waarop moeders omgaan met eten geven bepaalt in hoeverre kinderen leren hun voedselopname te baseren op hun eigen hongergevoel of eetlust. In eerder onderzoek is aangetoond dat kinderen juist meer gaan eten en te zwaar worden als hun ouders de gewoonte hebben beperkingen aan eten op te leggen.

E.M. Taveras et al. Association of Breastfeeding with Maternal Control of Infant Feeding at Age 1 Year. Pediatrics November 2004; 114 # 5: e577-e583

Aanbevelingen van de International Obesity Task Force (IOTF) opgesteld tijdens het European Congress on Obesity te Praag, mei 2004

Een heel andere invalshoek, met de conclusie: bezuinig niet op borstvoeding.

We hebben de inleidende opmerkingen iets ingekort.

Omdat we opmerken dat

- overgewicht een pandemie wordt en meer Europese kinderen overgewicht ontwikkelen,
- de preventie van overgewicht vooral op het grote publiek gericht moet worden,

en omdat we van mening zijn dat

- kinderen het recht hebben beschermd te worden tegen omgevingsfactoren die hun gezondheid kunnen bedreigen,
 - verantwoordelijke volwassenen de plicht hebben kinderen te beschermen tegen zo'n omgeving,
- roept de vergadering de Europese Commissie de regeringen van de EU lidstaten, de betrokken autoriteiten en de verantwoordelijke instanties op om:*

- alle initiatieven te steunen in alle lidstaten van de EU die erop gericht zijn
- ouders te informeren en te ondersteunen in het aanleren van gezonde eetgewoonten en borstvoeding te bevorderen,

en geld beschikbaar te stellen voor

- het aanleren van een gezonde levensstijl
- en de waarde van het geven borstvoeding daarbij in het bijzonder duidelijk te maken.

[Foto: André van Zwieten]

Verstand van zaken

tips uit de praktijk

Een sticker op het Groeiboekje

(fop)speen ☐	huisbezoek
bv organisatie, lact. ☐	hb / 1e mnd
weegspreekuur ☐ ☐ ☐	hb / 1e mnd / 2e mnd
werken / studie ☐ ☐	hb / 1e mnd / gvo
onzeker, bv voldoende? ☐ ☐ ☐	hb / 1e mnd / 2e mnd
bellen!	
bijvoeden / lepel ☐ ☐	hb / gvo / 1e mnd / 2e mnd
clustervoeden/regeldagen ☐ ☐	hb / 1e mnd / gvo
kolven ☐ ☐	hb / 1e mnd / gvo
sociaal gedrag / afgeleid ☐ ☐	gvo / 3e mnd / 4e mnd
> 6 mnd borstvoeding = goed ☐ ☐	gvo / 4e mnd

Om er zeker van te zijn dat alle moeders de basisinformatie over borstvoeding krijgen, die gecertificeerde consultatiebureaus horen te geven, hebben we bij de GG&GD, afdeling JGZ, in Amsterdam een sticker met tien aandachtspunten ontwikkeld die op de voorkant van het groeiboekje wordt geplakt. Zo hebben de ouders zelf een overzicht van wat ze minimaal aan informatie over borstvoeding kunnen verwachten.

Uit eigen onderzoek blijkt dat lang niet alles meteen onthouden wordt; vaak is het nodig de voorlichting een maal uitgebreid te geven en er nog een of twee keer op terug te komen. Ook de kraamzorg en /of de verloskundige bespreken onderwerpen als (fop)speengebruik en het belang van de borstvoedingorganisaties.

1. Speengebruik
2. Het aanbod van de borstvoedingorganisaties; dit wordt nogmaals aangekaart door de JGZ.
3. De inloop/weegspreekuren zijn een mogelijkheid om de baby tussentijds te wegen en een korte vraag te stellen. Alle ouders kunnen hier gebruik van maken.
4. Tijdens het 2e huisbezoek wordt kort aangegeven dat de jgz bij werk of studie zo nodig borstvoedingsadviezen kan geven; de c.b. arts informeert bij de 1e maand nogmaals of de moeder informatie nodig heeft.
5. Ook de telefonische spreekuren worden een paar keer aangestipt.
6. Dat de hapjes/papjes pas na de 6e maand nodig zijn, wordt een maal goed uitgelegd en verder bij elk bezoek in het eerste half jaar nog even aangestipt. Als de ouders per se willen oefenen met het lepeltje dan kan dit met de vitaminedruppels of met moedermelk.

7. De 'regeldagen' worden nog eens onder de aandacht gebracht. Het begrip 'clustervoeden' is bij weinig ouders bekend. Clustervoeden betekent veel korte voedingen, ongeveer elk half uur; dit duurt meestal 3 tot 4 uur en komt vaak 's avonds voor tussen 18 en 22 uur. In de eerste weken heeft dit een positief effect: de borsten zijn optimaal leeg, zodat moeder goed kan slapen; het zuigen stimuleert de prolactine-aanmaak en de darmwerking van de baby. De baby slaapt 's nachts dan veelal 4 tot 5 uur.
8. De verpleegkundigen beschikken over de nodige kennis en informatie over afkolven.
9. Rond de 3e maand – artsconsult – wordt uitgelegd dat de baby sneller afgeleid kan zijn. Soms leidt dit tot minder goed drinken aan de borst. Daardoor kan de baby zich vaker melden voor een voeding. Overdag twee of drie keer op een rustige plek voeden lost dit 'probleem' op.
10. Dat borstvoeding na de 6e maand ook een belangrijke bron voor melkvoeding is, komt aan de orde.

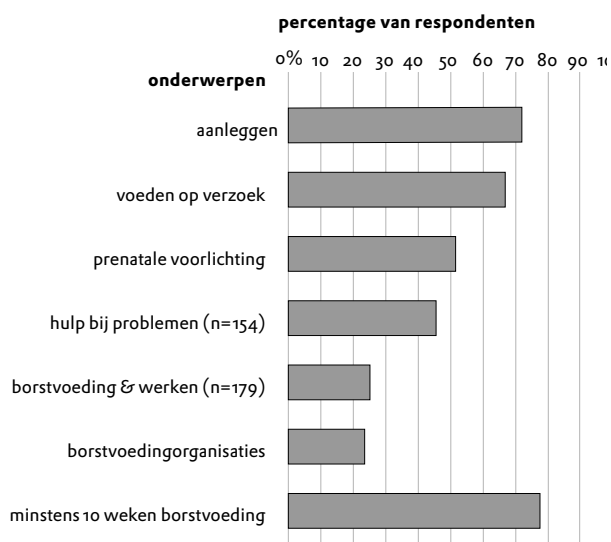
Door de sticker op de voorkant van het Groeiboek te plakken worden moeder en zorgverlener er aan herinnerd wat relevante informatie voor die periode in het eerste levensjaar is.

Ada Keur, lactatiekundige/verpleegkundige bij de GG&GD Amsterdam

Reacties van ouders

Via onze website hebben inmiddels 248 moeders laten weten wat hun ervaringen zijn met de gezondheidszorg. Van deze vrouwen geeft het overgrote deel borstvoeding: 232 gedurende 10 weken of meer (93,5%), en daarvan weer 125 gedurende 6 maanden of meer (ruim 50%). Vijftig vrouwen voed(d)en een jaar of langer. Het is dus bepaald geen doorsnee steekproef. Slechts één respondent is niet aan borstvoeding begonnen.

Wat is hun ervaring met de gezondheidszorg?

52% zegt prenataal genoeg voorlichting te hebben gekregen over de verschillen tussen moedermelk en kunstvoeding; 48% niet.

Het merendeel is goed geholpen met het aanleggen van de baby; velen zijn ook voorgelicht over voeden op verzoek. Van deze zeer gemotiveerde groep vrouwen heeft 62% problemen gehad bij de borstvoeding en is minder dan de helft van hen van mening dat ze in de gezondheidszorg over het algemeen goed geholpen zijn bij die problemen.

Slechts 24% heeft het advies gekregen om contact op te nemen met een borstvoedingorganisatie, vuistregel 10.

Maar iets meer dan 26% van de 179 vrouwen die er behoefte aan hadden, heeft op het cb informatie gekregen over borstvoeding en werken buitenshuis.

En hoe tevreden zijn deze moeders met de zorg voor borstvoeding in de verschillende instellingen, voor zover

zij er gebruik van hebben gemaakt?

Het is duidelijk te zien dat de tevredenheid over de ziekenhuizen nog niet erg groot is.

Over de gynaecoloog is maar 21% van de vrouwen tevreden en over de kraamafdeling is dat bijna de helft, 48%. De kinderarts scoort niet erg goed, terwijl over de kinderafdeling maar ruim een derde van de 55 moeders, die met deze afdeling te maken hebben gehad, tevreden is. Dat is teleurstellend, want in principe gaat het hier om kinderen die bijzondere zorg nodig hebben en bij uitstek gebaat zijn bij borstvoeding.

Tot slot een paar letterlijke citaten.

"Mede door het feit dat de kraamhulp zelf geen idee van borstvoeding had en ook niet heeft geconstateerd dat mijn dochter niet goed aangelegd was en spruw had, zijn wij gestopt. (...) Toen mijn dochter 4 maanden was ben ik in contact gekomen met iemand van de vbn en ben gaan relacteren zo heeft mijn dochter na een stop toch tot een half jaar borstvoeding gekregen, daar zijn wij nog zeer dankbaar voor".

"Er is door een verpleegster letterlijk tegen ons gezegd dat ze weet dat de kans op zuigverwarring langer aanwezig is dan twee dagen, maar dat ze dat maar niet zeggen tegen ouders omdat het makkelijker voor ze is een flesje te geven."

"Echt geweldig begeleid in het ziekenhuis. Alle hulp en zorg van verpleegkundigen en lactatiekundige! Echt toppie".

"Heel veel moeders die ik ken stoppen met 4 of 6 maanden omdat er niet meer genoeg in zit! Ha! Wat een fabel die het cb hoog houdt. Kan er eerlijk gezegd niet meer om lachen, zoveel moeders stoppen terwijl dit eigenlijk niet hoeft".

"Consultatiebureau vond dat mijn dochter niet goed

groeide met 3 maanden, achteraf groeide zij ruim 90 gr per week gemiddeld. In plaats van advies voor de borstvoeding werd ik onzeker weggestuurd en ben ik op eigen initiatief overgestapt op flesvoeding. Dit was niet nodig geweest als ze mij hadden geholpen".

"Zij waren er als de kippen bij toen de borstvoeding niet goed dreigde te gaan bij mijn te vroeg geboren en erg zieke zoontje. Inmiddels is hij ruim zeven maanden en drinkt hij nog steeds vol overgave aan de borst".

"In 1998 was ik ook dat ziekenhuis en in 2002 was er niks veranderd. Alle fabeltjes die er bestaan werden daar als waarheid gepresenteerd."

"Mijn kind mocht niet eens bij mij op de kamer slapen en ik mocht niet voeden op verzoek!!!"

"Veel moeders in mijn buurt geven niet of maar 'n paar weken. Dus voel ik me soms wel eens alleen. Ook vind ik dat reclames toch veel indruk maken van flesvoeding."

"Mijn kind zou volgens het consultatiebureau verwend zijn, nu hij met negen maanden nog borstvoeding krijgt".

"Het is dat ik zelf het SBO forum heb gevonden. Hier haal ik echt al mijn info weg. Verder kan ik nergens terecht".

[Foto: Beeldarchief José Maria Paricio Talayero]

Twee jaar 'Borstvoeding verdient tijd'

Ruim twee jaar geleden ging de campagne 'Borstvoeding verdient tijd' van start. Wat is in de tussenliggende periode bereikt: cijfers, activiteiten en trends.

Campagne-activiteiten

Hoewel er nog geen nieuwe borstvoedingscijfers zijn (de peiling hiervan start begin 2005), maken cijfers over het bereik van de campagne wel duidelijk dat het onderwerp leeft. Zo is een duidelijke trend, die ook opvalt in de rubriek 'Proficiat' in Goed Gevoed, dat het aantal gecertificeerde instellingen stijgt.

De campagne moet het vooral hebben van free publicity. Er is geen geld voor massamediale acties met bijvoorbeeld tv-spots of grote advertentiecampagnes. Veel activiteiten zijn vooral gericht op het genereren van publiciteit. In 2004 zijn er zo'n 80 vermeldingen geweest in de media, niet alleen in kranten en tijdschriften, maar ook op radio en televisie. Vooral de ontwerpwedstrijd met de Design Academy kreeg veel media-aandacht.

Een ander ijkpunt is de oplage van BV borstvoeding. Het eerste jaar bedroeg de oplage 100.000 exemplaren. Dit jaar was dat 150.000 stuks. Dankzij het grote aantal verloskundige praktijken dat het tijdschrift verspreidt (97%!) was de oplage al binnen enkele weken afgezet. In een paar jaar heeft het tijdschrift een duidelijke plek gekregen in de voorlichting van zorgverleners.

Ook de site www.borstvoedingverdientijd.nl geeft de bekendheid van de campagne weer. Maandelijks trekt de site zo'n 8.000 bezoekers, en 500-800 respondenten reageren op de pollvragen op de site.

Borstvoeding breder

Wat breder gekeken, valt op dat het onderwerp borstvoeding geleidelijk nadrukkelijker in beeld en in het beleid van het ministerie van VWS komt. In de Miljoenennota 2005 is het stimuleren van borstvoeding als operationele doelstelling opgenomen. Het RIVM-rapport 'Ons eten gemeten' dat dit najaar

verscheen is een belangrijk beleidsdocument voor VWS. In het rapport staat letterlijk: "Er is overtuigend bewijs dat het krijgen van borstvoeding beschermt tegen een aantal aandoeningen als middenoorontsteking, astma en aandoeningen van de lage luchtwegen. Aangezien al deze drie aandoeningen veel voorkomen en sprake is van risicoreducties van enkele tientallen procenten gaat het hier om een volksgezondheidsbelang."

Een mijlpaal voor het onderwerp borstvoeding is het verschijnen van de Blauwdruk voor actie: beschermen, bevorderen en begeleiden van borstvoeding, in juni 2004 (zie Goed Gevoed 5.3).

Belangrijk is ook het verschijnen van het beroepsprofiel van de lactatiekundigen.

Allemaal positieve ontwikkelingen waar iedereen een steentje aan bijdraagt, u ook. Maar het is nog lang geen tijd om tevreden achterover te leunen. Er is nog veel te doen én te winnen. Plannen voor een vervolg op de campagne zijn dan ook al in voorbereiding.

Borstvoeding blijft tijd vragen, en verdient dat ook!

Meer informatie:

Informatie over de campagne is te vinden op de campagnesite van het Voedingscentrum:

www.borstvoedingverdientijd.nl

U kunt contact opnemen met Karen van Drongelen, projectmanager van de campagne, (070) 3068893 of per e-mail: drongelen@voedingscentrum.nl

Internationaal Ondertussen bij de burens

Op 10 en 11 november werd de jaarlijkse UNICEF UK Baby Friendly Initiative conferentie gehouden in Glasgow, Schotland; een mooie gelegenheid voor Zorg voor Borstvoeding om kennis te nemen van de nieuwste ontwikkelingen en successen van het BFHI in de UK.

Dit jaar is niet zo maar voor Glasgow gekozen, want maar liefst 48% van alle Schotse baby's wordt inmiddels geboren in een gecertificeerd ziekenhuis. De overheid geeft hoge prioriteit aan borstvoeding; zo financiert ze twee tv spots die zeer frequent worden uitgezonden en is een nationale borstvoedingstelefoonlijn in ontwikkeling. Alle aanstaande ouders ontvangen het boekje 'off to a good start - all you need to know about breastfeeding your baby', met 60 pagina's informatie, foto's en illustraties. Voor vrouwen die weer gaan werken is er de uitgave 'breastfeeding and returning to work'.

Uit de veelheid van onderwerpen op de conferentie volgt hier informatie over een onderzoek: het LIFT Project (Looking at Infant Feeding Today) van Dr. Mike Woolridge, Universiteit van Leeds. Bekend is dat vrouwen die jonger zijn dan 20 jaar, minder dan 16 jaar scholing achter de rug hebben, en/of een relatie hebben met een laagopgeleide partner, aanzienlijk minder vaak starten met borstvoeding. De vraag is welke psychologische factoren binnen deze groep de keuze voor borstvoeding bepalen. In vier gebieden (Leeds/Bradford, Birmingham en Oost & Zuid Londen) met een bevolking met lage sociaal-economisch status werd onderzoek gedaan. Vrouwen die hun eerste baby verwachtten in een van deze gebieden kregen een vragenlijst van de verloskundige. De vragenlijst was beschikbaar in 11 talen en er werd de mogelijkheid van een tolk aangeboden.

[Foto: Health Education Board of Scotland]

Enkele conclusies:

79% van de 301 vrouwen was van plan al dan niet volledig borstvoeding te gaan geven, met twee weken gaf 63% en met zes weken 43% nog enkele borstvoedingen. Dat was hoger dan men verwacht had en de onderzoeker schrijft dit toe aan het hoge percentage allochtone vrouwen in de onderzoeksgroep en aan de eerder gesignaleerde trend dat de startpercentages in de laagopgeleide groep aan het stijgen zijn. De veronderstelde normen van 'belangrijke derden' spelen een rol bij de keuze, evenals de morele opvatting over fles- of borstvoeding en het nagestreefde zelfbeeld. Blanke tienermoeders kolfdan aanzienlijk meer dan de overige groepen. Hun sociale leven speelt zich grotendeels publiekelijk af: ze wonen veelal nog thuis, bij het voeden zijn altijd familieleden, het vriendje of zijn vrienden aanwezig. Vooral mannen willen graag een glimp opvangen, wat als ongewenst seksueel voyeurisme wordt opgevat. Voeden in het openbaar wordt in hun sociale omgeving als ongewenst en zelfs als immoreel gezien. Deze jonge vrouwen kolven dan liever om de voeding met de fles te geven. Allochtone vrouwen gaven vaak al tijdens de zwangerschap aan dat ze gemengde voeding wilden gaan geven.

Recensie

Begeleiding bij Borstvoeding

'Begeleiding bij Borstvoeding' van Adrienne de Reede wordt door verschillende docenten gebruikt voor de verkorte opleiding tot kraamverzorgende (leren-werken variant). De duur van de opleiding (ongeveer 9 maanden) noopt de leerlingen tot zelfstandig studeren. Begeleiding bij borstvoeding is een onderwerp dat gedurende de opleiding regelmatig aan bod komt. Met veel plezier heb ik bij het verzorgen van deze lessen het boek, maar ook zeker de verschillende oefeningen uit de docentenhandleiding, gebruikt. Voordat de leerlingen hun eerste stage lopen hebben ze kennis genomen van de basis leerstof zoals die in de eerste twee hoofdstukken beschreven staat. Deze theorie wordt ondersteund door de video's 'Borstvoeding de beste start', en 'Helping a mother to breastfeed'. Deze basis blijkt voldoende voor de eerste stage weken. De borstvoeding-observatielijst uit de docentenhandleiding (blz. 14) blijkt een prima hulpmiddel om te leren hoe je de voedende moeder kunt observeren.

Vervolgens gaan de leerlingen zelf met hoofdstuk 3 en 4 aan de slag: ze bereiden een onderwerp voor (variërend van schisis tot teveel melk) dat ze presenteren aan de klas. Ook hier blijkt het boek een goed naslagwerk. De leerlingen, maar ook veel gediplomeerde kraamverzorgenden, zeggen allemaal het boek mee te nemen naar hun kraamgezin om bij vragen en/of problemen snel een antwoord te kunnen vinden.

Een voordeel is dan ook dat het boek overzichtelijk, logisch opgebouwd en compleet is. De leerlingen geven aan dat zij het boek best moeilijk geschreven vinden, maar dat ze wel de toetsvragen uit de docentenhandleiding gebruiken om hun kennis te toetsen. Wat mij betreft een plezierig boek om mee te werken.

*Erica van den Adel,
docent kraamzorg/verloskunde
Zorgcollege Nederland*

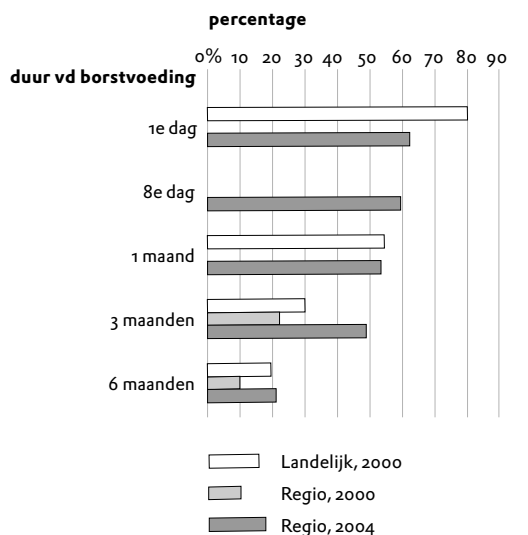
Herdruk en uitbreiding cd-rom

Begeleiding bij Borstvoeding is met een beperkt aantal kleine correcties herdrukt. De cd-rom, die bij de docentenhandleiding hoort, is uitgebreid met een powerpointpresentatie bij elk hoofdstuk. Als u al een docentenhandleiding in uw bezit hebt, kunt u deze vernieuwde cd-rom tot 1 maart bij Zorg voor Borstvoeding nabestellen voor € 7,50 inclusief de verzendkosten.

Verschillen gesignaleerd

De borstvoedingscijfers in de regio 's Hertogenbosch vertonen een beeld dat afwijkt van de landelijke cijfers. Door middel van prenatale voorlichting valt er nog veel winst te behalen: slechts 65% start in onze regio met borstvoeding, terwijl dit landelijk 80,2% is.

Landelijke borstvoedingscijfers afgezet tegen regionale cijfers uit steekproeven 2000 en 2004:

Verhoudingsgewijs stappen er in het begin veel vrouwen over van borst naar fles. Toch zit regio 's Hertogenbosch met een maand ongeveer weer op het landelijk gemiddelde, terwijl we veel lager 'instappen'. Het behoud van de borstvoeding is dus erg goed.

Verder is in vergelijking met de regionale o-meting van 2000 een gigantische winst geboekt in de steekproef 2004 (1 mnd n = 1113, 3 mnd n = 1036, 6 mnd n = 540). Met 3 maanden is er sprake van bijna een verdubbeling: 24,5% in 2000 is 46,6% geworden in 2004. Met 6 maanden is er sprake van een ruime verdubbeling: 9,4% in 2000 is 23% geworden in 2004. Hiermee scoren we met 3 en 6 maanden aanzienlijk beter dan landelijk. We hebben de landelijke doelstelling van het masterplan, 22% te behalen in 2008, nu al bereikt! De samenwerking in de regio en de bereikte eenduidigheid in de adviezen heeft een belangrijke rol gespeeld in deze positieve ontwikkeling. Maar dat geldt zeker ook voor het feit dat we er intern heel hard aan getrokken hebben: opleiden van lactatiekundige, meer scholing, informatievoorziening, beleidsplan enzovoort. Kortom borstvoeding werd speerpunt.

*Gerria Bankers,
stafverpleegkundig beleidsmedewerker
Vivent afdeling Kraam en JGZ, regio 's Hertogenbosch.*

Borstvoedingscijfers in 2002 bij vier antroposofische consultatiebureaus

Teleurgesteld door de lage nationale borstvoedingscijfers waren vier antroposofische consultatiebureaus (Utrecht, Zeist, Haarlem en Amsterdam) benieuwd naar de eigen cijfers en besloten ze in 2002 de cijfers te gaan turven. De vier bureaus bereiken jaarlijks zo'n 3000 0- tot 4-jarigen.

Het antroposofisch consultatiebureau beoogt, sinds ongeveer 25 jaar, dezelfde zorg te bieden als de consultatiebureaus van de Thuiszorg, echter verbreed en geïnspireerd door het werken vanuit een antroposofisch mens- en wereldbeeld. Ouders hebben een vaste arts en wijkverpleegkundige, die ze ook telefonisch kunnen raadplegen bij vragen. Hierdoor is de drempel laag en de vertrouwensrelatie groot.

Als richtlijn hanteert men het IGZ-bulletin 'Voeding voor zuigelingen en peuters'. De antroposofie vindt borstvoeding de best passende voeding vanaf de geboorte voor de baby, die nog één is met de moeder; het scheidt een hechte band tussen moeder en kind. Vanaf de tijd dat het kind in sterke mate actief naar de buitenwereld wordt, wordt het onafhankelijker van de moeder. Dit is het moment, zo rond de 6 maanden, om vaste voeding in de vorm van groente en fruit te introduceren. Rond de negen maanden zit een kind zo

meestal op vier vaste maaltijden en wordt de borstvoeding als vanzelf afgebouwd. Doorgaan met borstvoeding als moeder en kind dat willen is geen enkel probleem; de borstvoeding wordt bij voorkeur gegeven op een vast moment los van het slapen gaan en de andere maaltijden. In 2002 is gekeken naar het aantal volledig borstgevoede kinderen bij geboorte, drie maanden en bij zes maanden. Het opleidingsniveau van de moeders is niet goed bijgehouden, maar geschat wordt dat meer dan 75% havo heeft of hoger geschoold is, meer dan 95% van de ouders is autochtoon.

leeftijd kind	landelijk gemiddelde 2002-2003 *	gemiddelde 4 antroposofische bureaus
bij geboorte	80,2%	98%
3 maanden	31,4%	83%
6 maanden	17,6%	68%

** Effect van invoering van het BFHI op het geven van borstvoeding: TNO 2003*

U zult begrijpen dat wij trots zijn op deze resultaten.

*Ria Blom
Verpleegkundige Ouder- en Kindzorg, gezondheidscentrum Therapeuticum Utrecht*

Uit de kunst

'I trovatelli curati e educati' uit 1444 (de verzorging en opvoeding van vondelingen) is een deel van een serie fresco's in het Ospedale di Santa Maria della Scala in Siena, Italië. Dit is waarschijnlijk het oudste ziekenhuis van Europa, in de negende eeuw opgezet als hospitium bij de kathedraal en sinds de tiende eeuw als ziekenhuis in gebruik. In de ontvangsthal zie je de geschiedenis en goede werken van de instelling op de muren en gewelven.

Deze fresco is van Domenico di Bartolo, die ons een goede indruk geeft van het dagelijks leven in zijn tijd. De weesjes worden verzorgd en gevoed door minnen; de grotere kinderen krijgen les. Op een ander fresco is te zien hoe de minnen worden uitbetaald met graan van de landerijen van de kathedraal.

GoedGevoed © Nieuwsbrief van de stichting Zorg voor Borstvoeding nummer 5.4, december 2004

Oplage: 2000 exemplaren

Kopij voor het volgende nummer inleveren vóór 7 februari 2005.

Voor een extra (gratis) instellingsabonnement: neem contact op met de stichting Zorg voor Borstvoeding. Een pdf-file van GoedGevoed staat ook op de website.

Stichting Zorg voor Borstvoeding (1996) implementeert het WHO/UNICEF Baby Friendly Hospital Initiative in Nederland.

Postbus 2047 2930 AA Krimpen aan de Lek.

tel./fax: 0180-520 633 of 0343-591 319

e-mail: zvb@borstvoeding.nl

website: www.zvb.borstvoeding.nl

(ook voor on line bestellen)

ZvB is telefonisch bereikbaar op werkdagen: 9.00 tot 13.00 u.

De activiteiten van de stichting Zorg voor Borstvoeding maken onderdeel uit van het masterplan 'Borstvoeding' van het Voedingscentrum

Adrienne de Reede krijgt eerste SBO-prijs voor Inzet voor de bevordering van Borstvoeding.

Op donderdag 30 september hebben de deelnemers aan het SBO-congres 'Borstvoeding leeft.' aan Adrienne de Reede de eerste SBO-prijs toegekend voor haar inzet en expertise op het gebied van borstvoeding. De deelnemers konden met een stembiljet kiezen uit 3 genomineerden.

B.v.

Borst als borstbeeld is geweest. Zullen we de Georgina's nemen?